

Выходитъ во Львовѣ що Середы
и Суботы (кромѣ рускихъ санть) о
4-58 годинѣ по полуночи.
Редакція и администрація подъ
ч. 15 підь Маріїнскій.
Експедиція для мѣстцевыхъ пред-
пітниківъ управляется въ друкарнѣ
Т. Шевченка (улица Криви Ч. 2 и
1-й поверхъ).
Всіхъ листы, посылки и ревіамаціи
надлежатъ пересыпать подъ адресою:
редакція въ администрації „Дѣло“
ч. 15 підь Маріїнскій.

Дѣло

РЕЗОЛЮЦІИ

предложений комитетомъ для Іосифинського обходу

ДО УХВАЛЫ

НАРОДНОГО ВѢЧА РУСИНОВЪ

дня 18 (30) листопада 1880.

I.

Державно-правне становище Русинівъ.

По довголітніхъ неудачнихъ успіяхъ оперти державний устрій австрійско-угорської монархії на основахъ централізації и гегемонії (першага) одного народа надъ всіма прочими, ізнова вийвигнулося стремлене помирити всіхъ австрійськихъ народівъ на підставі ихъ рівноуправління, а торжественій слова трохиже бесѣди Б. В. Цвєсари въ той же рокомъ, висказаний оживили середъ австрійськихъ народівъ нові надії на лучшу будущість и розбудили ихъ діяльність для достиження сені цѣлі. Супротивъ сего загальнаго стремлення австрійськихъ народівъ стігніть и Русини висказали свое горяче бажанье переведенія конституцію поручичного рівноуправління всіхъ народівъ австрійско-угорської монархії и заявили, що теперішній до крайності невыносимый стасть руского народа нікакъ не дастесь вогодити съ засадою справедливості и рівноуправління всіхъ народівъ и для того потребує основної зміни. Рускій народъ, потребуючий після довголітнього гнету охорони и підмоги для успішного розвою своєї народності — безпощадно отданый на перенагу противныхъ елементівъ, котрі обезпечують єго життя и сплющують єго дальній розвой. Найкрайнійший интерес руского народа остається іспонічно западній и занедбаний. Мимо засады рівноуправління всіхъ народівъ, висказаної въ XIX Арт. основнихъ законівъ, народъ рускій не має рівноуправління ани въ школахъ, ани въ судахъ и урядахъ ани въ публичному житю.

Рускій народъ присилованый отдавати свої дѣти до чужихъ школъ съ польською языкомъ вискладою и не має не толькоже средство, але и можности образоватися въ своїмъ пітомомъ языцѣ. Найти найголовнійша підстава народного поступу и розвою — наші школи народній отчукують бѣть своєї властивої задачі и підклюються підъ систему польонізації руского народа, а для надзору надъ народними и середніми школами утворено інституцію, котра вже своїмъ складомъ и своимъ направленіемъ, довголітнімъ досвідомъ виявленымъ, не може у Русинівъ избудити ніякого довірія и подати имъ поруки, що надзібръ надъ школами отбувається душъ безсторонності и справедливості, а тымъ менше въ душъ прихильності для просвітніхъ интересівъ руского народа.

Мимо засады узаної въ основнихъ законівъ, що „держава узана рівноуправлініе всіхъ красніхъ языковъ въ школѣ, урядѣ и въ житю публичному“, заведено дорогою розпорядженія із рускої часті Галичини въ всіхъ судахъ и урядахъ — урядовий языкъ польський, а уриди и суды отповідають на рускій поданія по польськи, ведуть розправы съ рускими сторонами по польськи и видають свои засуды въ польськомъ языцѣ.

Виборчими організаціями, уложенными для ради держави, для сойму и для радъ повітовихъ, підклюено рускій народъ підъ испоборому першагу чужихъ елементівъ и бѣть не має силы занести въ радъ держави, въ соймѣ, въ радахъ повітовихъ и въ цілому житю автономичній становища отповідного свій численності а необходимого для надежного заступництва и успішної оборони своїхъ живленійшихъ интересівъ народнихъ.

При такому станѣ не може отбуватися успішний розвой краю и обохъ народівъ, вѣс користі конституційного житя повертається въ виключний ходъ лише одного народа, рускій народъ отданый підъ безусловну майорізацію, країна автономія тратить свою силу и стаєся на ділѣ централізацію краю школами таїль для руского народа икъ и для розвою правдивого автономичного житя въ загалѣ, а ціле політичне житя нашого краю повертається въ безгідрадну для обетъ народівъ и для розвою краю школами, до крайності розъярену боргу сельській проти слабшого.

Пересвідчений, що такій станъ нікакъ не дастесь вогодити съ засадою справедливості и рівноуправління, ани не дастесь опрацюти присвяченістю руского народа до Папуального Дому Цвєсарського и австрійської монархії заявляемо:

Стопроцентно за повною рівноуправлінію всіхъ народівъ австрійско-угорської монархії и бажаємо, щобъ австрійско-угорська монархія, вірила свій пріоритетний задій, стала сильнішою, на рівноуправлінію и взаємнімъ обезпеченню опертихъ союзомъ всіхъ своїхъ народівъ для ихъ успішного розвою.

Пересвідчений, що австрійско-угорська монархія толькоже тою дорогою може здвигнутися до свого могущества и статиста огніщемъ культурного житя и розвою своїхъ народівъ, стоимо непоколебимо за позицією всіхъ австрійськихъ народівъ на підставі ихъ рівноуправління, икъ и по сторінѣ тихъ народівъ, котрі добиваються сего рівноуправління, и хочемо попирати толькоже правитель-

Предплата на „Дѣло“ стоять:
на цілий рокъ . . . 8 зл.
на півъ року . . . 4 зл.
на четверть року . . . 2 зл.

Предплату надлежить пересилати франко (найлучши почтовими переказомъ) до: Адміністрації чю. „Дѣло“.

Оголошення приймаються по цій
6 кр. а. въ одній строчці печаткою.

Ревіамація неопечатаній вільний
без порта.

Рукописи не звертаються толькоже на
попереднє застереженіе.

Подписане число стоять 10 кр. а. в.

ство, котре бы совѣтно, строго и безсторонно, зарбиво для всіхъ народівъ, отже и для руского народа, переводило въ житъ засаду рівноуправлінія народомъ. Такого довѣрія не можемо ще заявити теперішньому министерству, позже оно въ своїй дотеперійшій діяльності не заявило доси такої приклонності перевести въ житъ рівноуправлініе руского народа.

Жадаємо, що до крайності безгідрадний станъ теперішнього руского народа будь якъ найскоріше усторонений, що переведено попне рівноуправлініе руского языка и письма въ всіхъ судахъ и всіхъ урядахъ рускої часті Галичини, и рускому народови въ австрійско-угорської монархії будь на дѣлѣ признаї и строго обезпечей въ права самостійного народа и поданій средства потрібній для племені и розвою рускої народності и руского языка; жадаємо що рускій народъ будь обезпечений противъ переваги (майорізації) чужихъ елементівъ и мігъ занести въ рядъ держави, въ соймѣ, въ радахъ повітовихъ и въ цілому автономичній житю на своїй отвітчній землі якъ и піенение въ гронахъ австрійськихъ народівъ становище бгловідне своїй численності а необхідне для належного заступництва, успішної оборони, племені и розвою своєї самостійної народності и всіхъ своїхъ интересівъ народнихъ и для того дозагаємося якъ найскорішого переведенія законодательныхъ и адміністративныхъ реформъ потрібніхъ для осуществленія сені цѣлі.

II.

Справы економичній.

Обеспеченіе народного добробуту остана у насъ майже ішоють занедбаніе. Рісъ-річно стравлю щастяточай лікітациі нашихъ селянськихъ и маломіщанськихъ грунтівъ грозить нашому селянству и маломіщанству цілковито руинюю. Населдства ліхви и дотеперь не єще неусторонена для селянськихъ господарствъ такъ школи відьмѣнність „селянського складу кредитового“ розточують дальше нашъ господарській організмъ народний. Що разъ бльше нарекаючи надмірне роздробленіе селянськихъ грунтівъ, велики тиаги наложений на нашъ господарство, школи відьмѣнній способъ стигані податківъ черезъ призначенихъ сечвістраторівъ, коштовність а бесплодність неприродно зложенихъ радъ повітовихъ, коштовність адміністрації краю съ подобною системою автономичною и правительственою, замотливість и розтигливість спадщинного поступанія и неприступність теперішнього судоводства для нашого народа, моральню и матеріальню дуже школи відьмѣнній коршемъ арендуваніхъ, жидами и взыскуваніе нашого народа черезъ жидівъ — не толькоже сплющують, але й що разъ бльше підкопаютъ народний добробутъ. Діяльність сойму для піднімання народу остана дотеперь совсѣмъ безплодною, а замѣрене черезъ кр. Видѣть утворене „галицького краєвого складу гипотечного“ (котрого статутъ предложено сіроводанемъ кр. Видѣлу въ дні 31 мая 1880 ч. В. 6740/79 галицькому соймови до ухваленія) не могли пошаджити дальніго упадку нашого селянства и маломіщанства. Занедбаніе краєвого ремесництва и промислу и образованія народу въ практичній напрямленіи затамувало для нашого народа вѣс новій жерла заробкою и приснило варѣсть промстарії.

Узнаючи, що такій станъ підкопуете основы нашого народного житя и розвою и зарбиво складливий для нашого краю якъ и для самої держави, — жадаємо

1) що при помочі держави и краю якъ найскоріше повздержано дальший відроствъ прикусового вилученія нашихъ селянъ и маломіщанъ зъ нихъ прадідної землі; що въ цілому краю по всіхъ громадахъ будь заведений громадській каси пожичковій и громадській шинхільръ и що на той підставі при помочі краєвихъ фондовъ утворено у насъ таку організацію кредитовою, котраби, оповідаючи кредитовимъ потребамъ цілого загалу нашихъ селянськихъ и маломіщанськихъ господарствъ, не толькоже сплющила дальше обов'язене и вилучене тихъ господарствъ, але заразомъ, о сколько можна, висвободило дотеперь задолжений господарствъ зъ ліхварськихъ и банківськихъ довговъ и, привертуючи нашъ народъ до здорового стану економичного, вкореня въ нашихъ громадахъ здоровій основи господарського розвою.

2) що публичні тиаги, наложений въ надмірній високості на нашъ народъ, а именно податки и додатки до податківъ такъ краєві якъ особливо по вітові будь по можности зменшити и бльше продуктивно на користь самого народа уживати — и освідчаемо рішучо противъ всякої, а именно комисію,

для регуляции земельного налога въ Вѣдѣи предложенного подъясненія земельного налога понадѣло его дотирѣшнѣе высокость; и

3) чтобы для нашего народа были отворены новыя жерла заработка, чтобы въ той или зверинце голову звягу на господарскѣе ренты и промыслы образованіе нашего народа, чтобы при помочи краевыхъ и державныхъ фондовъ заведено господарскѣе, рентнѣе и промысловыи школы отпогодѣй народнымъ потребамъ и приступай для загалу народа и чтобы старшину племѧ и подномагано развой домового промыслу и рентнѣицтва дотенерь вѣжне ровно занедбашыхъ.

III.

Справы школы.

Мимо припису XIX арт. основного закона въ 21 грудня 1867, що „изъ краевъ заселеныхъ въ большомъ количествѣ публичнѣи школы такъ мають бути устроены, чтобы каждый изъ тихъ народовъ одержавъ достаточный средстивъ, образувающиися изъ штатомъ языцѣ“, рускому народу не признаю деси сен рѣнонравности на полнѣи школы. Народнѣи школы изъ рускѣи части Галичинѣи суть пригнестей польонизаційнѣи системою и не отвѣщаю практичнѣи потребамъ просвѣты и ревнова руского народа. Въ рускѣи школахъ народныхъ удерживаемыхъ чисто рускими громадами противузааконно заведено польскіи языкъ яко предметъ обовязковыи науки. Въ многихъ рускѣи школахъ заведено польскіи языкъ яко языкъ деси противу правилу Арт. I. краснога закона въ дніи 22 червня 1867 Ч. V. Адм. кр. в. и настановлено учительству недостаточно знающихъ вѣо и совѣтъ, познаніи руского языка. Въ учительскихъ семинарияхъ такъ мужескихъ яко и женескихъ рускѣи части Галичинѣи заведено мимо министерственныхъ разпорядженій на днѣи выключно языкъ польскіи яко выкладовыи, черезъ то тѣи семинарии не могутъ образовати учительства и учительство способнѣи учить изъ рускѣи школахъ изъ языцѣ рускому. Кромѣ едини рускїи гимназіи академичної во Львовѣ, чѣлѣи рускѣи части Галичинѣи нема школъ середнѣи, гдебы рускѣи молодёжи могла обращатися изъ штатомъ языкѣ, а изучать науку руского языка заведено въ середнѣи школахъ до ряда падъобзовакой науки. Рускіи народъ не має вѣйкого университету, сен необходимой институціи племѧ штатомъ науки, черезъ то въ цѣлѣ школы рускѣи явиши несовершенныи, и не може дальше успинно розквашатися.

Такій станъ теперѣшнаго школьнictва въ рускѣи части Галичинѣи не отповѣдае засадъ рѣнонравности, а вонже безъ новнога рѣнонравства руского народа на полнѣи школьнictва не може отбуватися успинный и съ другими народами рѣнонравный развой :

жадко, чтобы икъ найкорше усторопено всѣ кривды, надужита и противузваконности взгляду руского народа въ всѣхъ школахъ рускѣи части Галичинѣи и чтобы змѣнено теперѣшнѣе школьнictво яко въ законодательнѣи такъ и административнѣи дорожъ въ днѣи новнога рѣнонравности руского народа въ всѣхъ народныхъ, середнѣи и высшихъ школахъ всѣхъ Галичинѣи,— а именно:

Рада школьнна и администраційнїй зарядъ.

1. а) чтобы змѣнено организаційнїй статутъ для красони рады школьннои въ дніи 22. липня 1867 Ч. IV. Адм. кр. з. въ днѣи новнога рѣнонравства и обезпечения руского народа въ школьнictвѣ;
- б) чтобы окружными инспекторами народныхъ школъ всѣхъ Галичинѣи именовано лише фаховыхъ учительствъ, маючихъ испытъ изъ руского языка;
- в) чтобы знесено противузааконное разпорядженіе краевои рады школьннои въ дніи 5. листопада 1868 ч. 8883, приписаное для всѣхъ школъ Галичинѣи польскіи языкъ яко урядовий, и постановлено для кождан школы той языкъ яко урядовий, который есть въ дотичной школѣ выкладовыи.

Рады школьнни.

2. а) Чтобы змѣнено дотирѣшнїй планъ науки для народныхъ школъ въ направлению, котреи передовѣдно отпогѣдало реальнѣи потребамъ нашего народа, а освѣдченоса такъ противъ складу теперѣшнаго школьннои анкеты скликано кр. Выдають съ упослѣдженіемъ просвѣтныхъ интересобѣй

ДОПІСЬ.

Зъ всѣхъ Галичинѣи. (Голосъ учителіи въ справѣ шкль народныхъ и семинаріи учительскими) (Даничъ)

Бще горшіе стоять дѣло есъ женескихъ семинарий. На три семинарии коини бути одна утраинистична (во Львовѣ), а днѣи прочъ чисто польскіи (Перемишль и Краковъ). Рускіи выклады не бѣши одинаковы изъ житія, такимъ чиномъ бути всѣ три семинарии чисто польскими.

Яко практику усунено рускѣи выклады изъ львовской семинарии, подана кр. рада шк. тое, що до ней зголошулася линія такъ учениць, котреи по рускѣ не знали, що въ виду того не оставало ничего іншого, нікъ запечети чисто польскіи выклады або семинаріи совсѣмъ не озерали. Дещушко, що такій бути складъ учениць, але перету катеричнѣи, що будо властиво врічнину. Рѣчи маси виши. Кр. рада шк. еще передъ отворенiemъ той семинаріи не мала намѣренія входити въ ий рускіи выклады, подобно чину изъ семинаріи утраинистичнихъ училищъ.

Незнаніе руского языка изъ стороны кандидатськіи сталося познайшче лишь покажаною покрышкою. Кр. рада шк. именовала препіану, иѣмъ еще зналъ складъ учениць, для сен семинаріи самыхъ такихъ учителинъ, потрѣ по рускѣ познаніемъ не знали! Оправдано кр. рада шк. есть всѣхъ тихъ коміній сонсѣмъ бѣшеношнѣи.

Воротимъ, еслибы кр. рада шк. була

дав Руспінѣи приклонюю, булавы старавши, що бути рускіи выклады изъ той семинаріи бодай на познайшче умознанії, — а именно булавы вивела науку руского языка изъ женескихъ школахъ во Львовѣ, въ потрѣхъ (бачу) найблѣдше засланіе семинарії. Кр. рада шк. не училила однакожъ чисто, а коли рускіи посльи стали жалобатися изъ райхератѣ, начальна поактовати кандидатськіи бути часу до часу (2—3 роки) рускѹ термінологію. Симъ дѣйсвуетъ тодіа кр. рада шк. сповнити всю свою пошильностъ падомъ руского языка! На основѣ тога видають теперъ учителинъ семинарії, котреи самі по рускѣ не знаютъ, кандидатськіи, котреи жадного предмету по рускѣ не училиса, квалификаціи выкладати рускимъ языкомъ! Явленіе томъ есть таїа различь, що усунено изъ

руской народности, яко и противъ направления, котре она пакъвде налагаетъ науки и устроши школы народныхъ и учительскихъ семинарій, и поручасно уложение такъ змѣни плану науки для школы народныхъ и семинарій учительскихъ школы анкетъ змѣнено зъ 12 членами, коїи имѣ право доповинуватися въ жири потреби;

- б) чтобы въ народныхъ школахъ чисто-рускіи громадъ знесено наукупольскаго языка яко обовязковый предметъ науки;
- в) чтобы въ народныхъ школахъ виключно або переважно рускимъ громадъ знесено польскій, а заведено рускій языкъ викладовыи;
- г) чтобы въ всѣхъ мѣстахъ и мѣсточкахъ всѣхъ Галичинѣи, не нарушаючи потребъ другои народности, заведено народнѣи школы съ рускимъ языкомъ викладовыи;
- д) чтобы въ всѣхъ школахъ съ викладовыи языкомъ польскій всѣхъ Галичинѣи такъ мужескихъ яко и женескихъ статовихъ и приватныхъ але запомаганыхъ зъ краевыхъ фондовъ, до которыхъ училиса такожъ молодѣжъ руска, заведено обовязкову науку языка руского.

Учителійский семинарій.

3. Чтобы заведено во Львовѣ, Переяславѣ, Станиславовѣ и Тернополѣ мужескій, а во Львовѣ и Переяславѣ женескій семинарій учительскій съ (включно) рускимъ языкомъ викладовыи, а взгядно перемѣнено тамже существующій учительскій семинарій на семинаріи съ рускимъ языкомъ викладовыи, — чтобы утворено руску компію викладаніїну для учителівъ и учительськъ школъ народныхъ и чтобы при тихъ семинаріяхъ заведено постепенно (почавши бѣть першои класи) стаїи четырікласови школы виражъ съ викладовыи языкомъ викладовыи.

Середній школы.

4. Чтобы въ цѣлѣ всѣхъ Галичинѣи отпогѣдио до числа и потребъ руского населенія заведено гимназіи и реальнѣи школы съ рускимъ языкомъ викладовыи, а взгядно, що гимназіи и реальнѣи школы вже теперь въ всѣхъ Галичинѣи существуючіи а удержувани державными фондами (кромѣ мѣста Львова, где вже существует руска гимназія) перемѣнено на гимназіи и реальнѣи школы съ рускимъ языкомъ викладовыи, а інѣмъ тобъ послѣднѣ, що въ всѣхъ середнѣи школахъ всѣхъ Галичинѣи заведено рускій языкъ яко обовязковый предметъ науки и що въ рускѣи школы викладовыи.

Університетъ.

5. Чтобы на всѣхъ факультетахъ львовскаго университету переведено рѣнонравшеве руского языка въ науцѣ, інѣмъ тобъ послѣднѣ, що вже теперь заведено на теологичнїй факультетѣ сего университету системизованій катедры съ рускимъ языкомъ викладовыи, 1. для науки біблії старого завѣти, 2. для науки біблії нового завѣти и 3. для догматичнїго богословія; системизовано катедры дотирѣшнїхъ трехъ суплементу съ рускимъ языкомъ викладовыи на правничнїй факультетѣ для цивильного права, для карного права и карного судоводства и для цивильного судоводства; що утворено системизовану катедру для рускїи истории.

IV.

Внутренна дѣятельнѣсть Руспінѣи.

Увѣреній, що оборона нашихъ народныхъ правъ въ успиннѣи развой руского народа здриво спѣльй и дорогий всѣмъ Руспінѣи яко и необходимий для дальнѣшнаго развой нашого краю и австрійско-угорской монархіи, взыясмо всѣхъ Руспінѣи, що неустрашимо стояли на сторожі до теперъ вже признаныхъ наше правъ и свободъ конституційныхъ, всюда и все совѣстно а неустрашимо выповнили тѣ права, сподушенми силами розвивали жибу дѣятельнѣсть для добра и подвигнени руского народа и спѣльшими силами всимъ законными дорогами добивалися належного рускому народови становища въ краю и державѣ.

Подѣ веякои критики, — ѿнъ противитися, не казу же, найпершими засадами педагогіт, але здоровому розумони. Белбѣсъмъ ничего болѣше не мали, то інше сен однѣ фактъ доказуваніи достаточно, що викі то способъ булоюмо мы трактованій на полнѣи школьнictва. Дѣйстно, що інду того приходиться хиба сказати, що для насл. Руспінѣи существуетъ въ репертоарѣ кр. рады шк. особнїй правильнїй педагогічнїй, котре не маєть чисто спѣльного съ загальними правилами висевнїно педагогії.

Що бути люді нефаходи могли тую рѣчь добре оздити наведу слідуючї фактъ. Мишногого рону познавъ а одного учителя, І. Вергапонскаго, котреи передъ колькома роками скончили семинарію учит. во Львовѣ. Родивши во Львовѣ говорить бути бѣть маленьости, а потому побирають науки виключно на языкъ польскому (хотїї звичайно съ польскимъ акцентомъ) досить добре овонїдати. Я самъ знаїть ту на прованції гд҃еїкій учительни, котре идучи до львовской семинарії ничего по рускїи не знали, а тамъ препіанъ чогось приучилисі.

Правда, се занадто мало и далеко не отпокїдає потребамъ нашихъ піддѣль; однакожъ въ женескїй семинарії гд҃еї Понржинії стоять дѣло еще горшіе. Тамъ руского языка майданъ польскому не учати. Въ семинарії той призначено для насл.

до польского викладу, а подиктованые рускїи термінології не застосованы назѣть въ практичнїй науцѣ призначають зъ женескїй семинарії дѣлать рускїи викладовыи рускїи, котреи бѣль поровнана слабине польскіи. Такимъ чиномъ була для польского уроцьшица довготиця наука побирана въ языцѣ польскому недостаточною дії.

